Od autorky bestselleru
Historie včel

Sen o stromě

Maja Lunde

ROMÁN

Sen o stromě

NORLA
NORWEGIAN LITERATURE ABROAD

This translation has been published with the financial support of NORLA.
Tento překlad vychází s laskavou finanční podporou literární agentury NORLA.

© Maja Lunde, 2022
First published by H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) AS, 2022
Published in agreement with Oslo Literary Agency

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.

Translation © Kateřina Krištůfková, 2024
Cover © DOBROVSKÝ s.r.o., 2024
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-4737-5 (pdf)

Sen o stromě

Maja Lunde

přeložila Kateřina Krištůfková

Jesperovi, Jensovi a Linusovi

Longyearbyen

Špicberky, 2097

Den poté, kdy se naposledy objevilo půlnoční slunce, vyplavilo moře na pláž u Longyearbyen strom. Tommymu bylo pět let a v někdejším kontejnerovém přístavu se zrovna pohyboval sám. Nejdřív se chvíli potuloval mezi těmi rezavějícími bednami a pak se posadil, o jeden kontejner, na němž, jak přeslabikoval, stálo „Tollpost Globe“, se zády opřel a vyhříval se v paprscích nízkého slunce.

Právě ve chvíli, kdy tam tak seděl a klackem se šťoural v písčité půdě, si všiml listů. Trčely z pláže o kus dál ve fjordu, jejich zelená barva působila na černém kamenitém pobřeží naprosto cize.

Vstal, klacík nepustil, protože to byl jeden z nejlepších klacíků, jaké poslední dobou našel, rovný, dlouhý a pevný natolik, že by se jen tak nezlomil, a rozběhl se po pláži. Kmen ležel na tmavém dně, vodorovně s linií vody, koruna směřovala na východ k říční deltě v údolí Adventdalen a kořeny na západ, k temnotě Isfjordu.

„Strom!“ vykřikl Tommy, jako by si snad hlasitým zvoláním potřeboval potvrdit, že to je pravda.

Moře vyplavovalo stromy na Špicberky neustále, velké kmeny modřínů, smrků a borovic, hnaly je sem větry a mořské proudy až z daleké Sibiře. Po letech strávených ve vodě byly doběla ohlazené moři a oceány, zbavené kůry, nasáklé vodou a okousané četnými mořskými živočichy, už to nebyly opravdové stromy, nýbrž stíny své někdejší existence.

Tenhle strom se však odlišoval, vypadal jako živý, měl košatou a hustou korunu. Listy se mu sice zkroutily a povadly, nicméně mnohé z nich stále držely na větvích, a přestože jejich barva vybledla a jaksi se vymyla, měly jasný nazelenalý nádech. Tommy si na jeden opatrně sáhl. Současně pustil klacek, protože ačkoli mu ještě před chviličkou připadal tak krásný, teď, tváří v tvář obřímu stromu, jenž byl samá živá paže, se jevil jako suchá a mrtvá tyčka.

List okamžitě odpadl. Tommy prstem přejel po zeleném povrchu, list otočil tam a zpátky a všiml si, že má očividně rozdílnou lícovou a rubovou stranu a že líc je sytěji zelený než rub. Uchopil list mezi ukazovák a palec jako do pinzety a přidržel ho proti slunci, přivřel jedno oko a druhým pozoroval, jak zelená plocha připomínající tenoučkou látku propouští světlo. Listy měly dlouhé stonky a byly uspořádané vstřícně, jako mrňavé rodinky. Tommy odlomil celý stonek a spočítal je. Celkem devět listů.

Popošel blíž a posadil se na bobek vedle kmene. Položil ruku na našedlou kůru, byla tvrdá a hrbolatá. Rozvážně ji pohladil.

„Krásný strome," pronesl.

Pak ke kmeni opatrně přitiskl nos a nasál jeho vůni.

„Kůra," řekl si sám pro sebe. „Takhle voní kůra."

Opět vstal. Poodstoupil, aby si mohl strom prohlédnout celý. Mnohokrát viděl stromy a les na obrázku

a věděl, že stromy můžou být různě veliké. Babička mu popisovala, že ty největší kdysi rostly na místě, kterému se říkalo Kalifornie, tihle obři se dožívali víc než čtyř tisíc let a dosahovali výšky přes sto metrů.

Tommy věděl, že dva jeho kroky dají dohromady metr, a tak rychle došel k vrcholu koruny a začal měřit.

Příliš se mu to nedařilo. Snažil se mít na paměti, že každý jeho krok představuje jenom padesát centimetrů. Aby to zvládl, počítal nahlas, ale čísla se mu pletla a několikrát musel začít nanovo. Nakonec snad přece jenom dospěl k výsledné délce.

„Dvacet tři metrů. Na Špicberky doplul strom dlouhý dvacet tři metrů."

Od náročného počítání mu hučelo v hlavě. Napadlo ho, že by měl dojít pro babičku, protože kdykoli se na Špicberkách dělo něco důležitého, babička nejlépe věděla, co podniknout. Nejdřív si ale potřeboval odpočinout, proto si vedle stromu lehl a levou rukou objal kmen. Uvelebil se na kamenitém podkladu do jakžtakž snesitelné polohy a cítil, jak ho dřevo tlačí do vnitřní strany nadloktí. Neřekl si, jak dlouho tady takhle bude ležet, neuměl hodiny a nikdo na něj nečekal, aspoň si na nikoho nevzpomínal. K času měl navíc dost abstraktní vztah – ubíhal mu pouze tehdy, když něco dělal. A teď nedělal nic, jenom tu ležel, zatímco slunce svítilo stejně silně jako v tuhle roční dobu vždycky, a myslel na strom, na kmen, na listy a na to, že sám je unavený.

A potom usnul.

Útlé dětské tělíčko objímající strom na černé kamenité pláži. Slabě foukalo a vítr čeřil hladinu tak, že se na ní zvedaly drobné ostré vlnky zdobené na vrcholcích bílými bublinami připomínajícími krajku. Temná voda omývala vysoké skály, na nichž se při nedávných sesuvech vytvořily mezi tenkými vrstvami vegetace

zářezy. V nízkých polohách rostly nevysoké keře a traviny a jižní svahy pokrývaly růžové a žluté koberce drobných kvítků. Tommymu nad hlavou kroužili racci, létali z údolí k fjordu, mizeli v dáli, směrem k ptačí hoře. Nic z toho však neviděl, spal tvrdě.

Ze spánku ho vytrhl vysoký dívčí hlásek.

„Tommy?“

Zněl úzkostně, zmateně.

„Haló? Spíš?“

Tommy se posadil, nejdřív nevěděl, kde je. Pak otočil hlavu a uviděl změť větví kolem sebe. Uvědomil si, že má ztuhlé tělo a že paže mu zdřevěněla, jak kmen objímal dlouho.

„Tommy, co to tady provádíš?“

Obrátil se a upřel pohled přímo na Ráchel. Stála opodál, ruce založené v bok, hlavu nakloněnou, a tvářila se udiveně. Byla skoro stejně stará, a přesto o hlavu vyšší. Měla hubené vzpřímené tělo, špičatá ramena a vlasy, které často vypadaly umaštěně. Aspoň od té doby, co její rodiče nešťastnou náhodou zahynuli při sesuvu. Teď se k němu rozběhla. Kamení a uvolněná hlína černé jako uhel jí pod nohama ujížděly, ale nevšímala si toho, pohybovala se pružně, takřka neslyšně, vypadalo to, že se ani nedotýká země.

Zastavila se a vykulila oči. „Připlul nám sem strom? Je obří!“

Tommy se zvedl a před strom se postavil, jako by ho chtěl chránit. „Já ho našel.“

„Jo. Jenže tvůj snad není, ne?“

Když do něj Ráchel šťouchla, Tommy si uvědomil, jakou sílu má v ruce, ale zaryl nohy do země, nechtěl se pohnout.

„Já ho našel,“ zopakoval.

Oči se jí zúžily, zvědavost a radost jí z nich zmizely.

„Takže je jenom tvůj?“

Přikývl.

„A mazlil ses s ním,“ protáhla, teď tvrdě a výsměšně.

„To teda ne!“

„Jo,“ namítla hlasitěji. „Tommy se mazlil se stromem! Tommy se mazlil se stromem!“

Začala prozpěvovat „Tommy se mazlil se stromem“ stejným tónem, jako by zpívala o tom, že dal někomu pusu. Nebo že se počural.

„Ne, nemazlil. To teda fakt ne.“

Ráchel se však nedala: „Tommy se mazlil se stromem, Tommy se mazlil se stromem!“

Srdce se mu vzteky rozbušilo a ten vztek se mu rozlil po těle.

„Ne,“ sykl tišeji.

„Vždyť jsem tě viděla,“ trvala na svém Ráchel. „Viděla jsem tě!“

„Ne!“ vykřikl Tommy.

Ráchel se otočila ke stromu, změřila si ho pohledem. „A tohle ani není pořádnej strom, je úplně mrtvej, to snad vidíš.“

Tommy se také otočil a strom mu rázem připadal smutnější, zelená barva vybledlejší, mnohé listy už opadaly a vítr je odvál.

Ráchel přistoupila ještě blíž, do jeho stromu kopla, ten se zachvěl a uvolnily se další listy. „Víš dobře, že pořádnej strom nikdy neuvidíš, Tommy. Špicberčátko.“

Pronesla to tiše, rádoby lhostejně. A pak došla úplně k němu.

„Není živej,“ řekla mu přímo do obličeje, tak zblízka, až cítil její překvapivě nasládlý dech. „Je to mrtvola. Ten tvůj strom je stejně mrtvej jako lidi, který končí v peci v krematoriu!“

Tommyho nohy se chtěly rozběhnout, ale ruce měly jiný záměr.

Jednu zvedl a Ráchel udeřil.

Netrefil se pořádně. Spíš ji tak plácl.

Ovšem praštit ji chtěl. Což Ráchel pochopila. Ránu, nebo tedy plácnutí, mu oplatila, plácla ho také.

I to stačilo – vyjel po ní. Sevřel její hubené holčičí tělíčko, jako by ji chtěl obejmout, a máchl paží ve snaze Ráchel popadnout za nepoddajné černé vlasy. Holčička proti jeho obličeji švihla rukama s neostříhanými nehty. Přejela mu jimi po tváři tak tvrdě, až uslyšel, jak se mu trhá kůže.

„Nech toho!“ zaječel, pustil ji a na tvář si sáhl.

Konečky prstů měl rázem červené.

Znovu po ní vystartoval.

Strkal do ní, smýkal jí, šťouchal, přetahoval se s ní.

Jenže Ráchel byla rychlá a silná.

Ačkoli mu nebylo jasné, jak to dokázala, nastavila mu nohu. Upadl na tvrdou a kamenitou zem.

„Au!“

Než mu došlo, co se děje, seděla na něm, popadla ho za ruce a zdvihla mu je nad hlavu.

„Seš hnusák, Tommy.“

„Ne, to nejsem.“

Vzlykal a snažil se vykroutit, ale nebylo mu to k ničemu. Ráchel ho držela pevně, a přestože byla hubenější, připadala mu tak těžká, že ji shodit nedokázal. Máchal pažemi, kopal nohama, svíjel se, mrskal hlavou ze strany na stranu a ječel.

A jak tam tak ležel, uvědomil si, že cítí nejen zoufalství a vztek, nýbrž že mu to svým způsobem připadá i fajn. Připadalo mu fajn nebýt pánem situace, zdivočet a Ráchel se plně podvolit. Něco v jeho nitru toužilo po tom, aby to tak bylo dál.

Vzápětí však Ráchel odtáhly čísi silné paže.

„Dost," pronesl dobře známý hlas. „To by stačilo!"

Babička. Pod pletenou čepicí, zpod níž jí vykukovala tmavá ofina, zahlédl její jiskřící oči a pak zelenou větrovku, kterou nosila neustále. Byla menší než většina ostatních dospělých, přesto neznal silnějšího člověka.

Vzala děvčátko pod paží a zvedla ho, potom se natáhla ke svému vnukovi a také mu pomohla vstát.

Ráchel měla jednu tvář zrudlou, musel ji trefit, aniž to zaznamenal. Sám cítil, že mu z nosu i lící teče krev, trocha mu jí stekla i do úst, chutnala pronikavě kovově.

Babička se podívala nejdřív na Ráchel a hned potom na Tommyho. Pomalu zavrtěla hlavou.

„Babi, strom," ukázal Tommy za sebe, „koukni na ten velkej strom."

„Ano," přikývla babička. „Vidím ho."

Nezdálo se ale, že by ho předtím vážně viděla, protože teď popošla o pár kroků vpřed a vykulila oči.

„To je jasan," pronesla, přistoupila až úplně ke stromu a zvedla jeden list.

„Připlul po moři," řekl Tommy.

„Ano, to mi došlo," přitakala babička.

Opatrně pohladila kmen. „Spoustu let jsem něco takového neviděla."

Obrátila se k dětem. „Prali jste se kvůli tomu stromu?"

„Jo," přiznala Ráchel.

„Ne," popřel Tommy.

„Takže ne a ano," zopakovala po nich babička. „V tom případě už o tom nebudeme mluvit."

Ovšem později, když se vraceli domů a Ráchel už dávno odběhla, se ukázalo, že o tom přece jenom mluvit budou.

Babička měla hubenou a šlachovitou, zato silnou ruku. Držela Tommyho pevně.

„Myslím, že by ses s Ráchel neměl hádat."

„Povídala, že je ten strom mrtvola. Že by se měl spálit v peci."

„Ráchel o peci hodně přemýšlí."

„Je blbá."

„Možná je blbá. Ale jí to musíš prominout. Zrovna teď jí to musíš prominout."

„To je nespravedlivý," bránil se.

„Je," souhlasila babička. „Jenže existují ještě větší nespravedlnosti."

Jak tak kráčeli dál, Tommymu došlo, že má babička pravdu. Zrovna teď musejí Ráchel leccos prominout.

TOMMY

2110

„Ne! Zastavte!“

Loď míří neochvějně dál na západ, na otevřené moře. Nachází se uprostřed fjordu, ve srovnání s okolními skalami vypadá jako hračka.

„Henry! Hilmare!“

Pluje rychle, trup pokrytý fotovoltaickými články se lehce kolébá, ale pohupování vyrovnávají velké šedivé plachty, díky nimž si plavidlo bez potíží proráží cestu vodními masami. Okénka vypadají jako úzké černé proužky, skla jsou zatmavená, aby nebylo vidět dovnitř, na cestující.

„Vraťte se! Otočte to!“

Tommy stojí na pobřeží, voda mu šplouchá kolem nohou, brodí se dál, cítí, jak mu teče do bot, ale na nic nedbá, máchá pažemi.

„Prosím! Henry! Hilmare!“

Loď však pluje vytrvale vpřed a Tommy na černé pláži vypadá jen jako flíček. Ačkoli mává, poskakuje a křičí, nikdo z posádky si ho nevšimne.

Vlny v Isfjordu pění, vytvářejí na tmavě modré hladině bílé hřebeny. Příboj bije o pobřežní skaliska, voda a pevnina tu svádějí rytmický souboj.

„Vraťte mi bratry!“

Vítr mu rve slova od úst, přesto Tommy volá dál.

„Prosím, otočte to, okamžitě!“

Z hor se snáší mlha, zahaluje fjord před ním, postupně zakrývá loď, ta v ní brzy zmizí celá a spolu s ní i sourozenci.

Svalsat, pomyslí si Tommy. Otočí se, zvrátí hlavu a zadívá se k hoře Platåberget. Tam, ve výšce skoro pěti set metrů nad mořem, se nachází pozemní satelitní stanice.

Rozběhne se, spustí oči z lodi, vrací se po cestě podél fjordu, míjí pozůstatky majáku na Vestpynten, na poloostrově Hotellneset pokračuje do fjordu. Srdce mu bije až v uších, po zádech mu stéká pot, pálí ho v krku. *Odpluli beze mě, odpluli beze mě.*

Hned za bývalým letištěm se cesta konečně rozděluje. Jedna odbočka pokračuje dál do Longyearbyen, druhá míří do hor.

Svahy se hlasitě vzpírají, každičký kámen tu leží proto, aby mu kladl odpor. Ber to po deseti metrech, nabádá se Tommy, jen deset metrů, přitom upírá zrak přímo před sebe, vyhýbá se pohledu na vrchol, který se mu zdá nesmírně daleko.

Když se konečně vyškrábe nahoru, v předklonu lapá po dechu, při tom shlíží na fjord. Mlha se zvedla, ale loď vypadá mnohem menší, jen bílá skvrna na temné hladině. Neochvějně míří k otevřenému moři.

Tommy se otočí ke Svalsatu. Po kopci jsou roztroušené desítky velkých antén, zabírají velkou plochu. Stojí na betonových podstavcích, některé jsou zakryté plachtou. Proti hnědým a šedým kamenům bíle září,

v krajině vypadají jako obří houby, připomínají cizorodé prvky, které se protlačily půdou, vzešly z výtrusů rozházených sem ufony.

Mnohé stavby ve zdejších povětrnostních podmínkách dávno vzaly zasvé, plachty vítr strhl nebo se v něm třepotají. Kolem velkých antén zůstaly stát částečně zhroucené kostry.

Tommy si vybavuje, jak ho coby dítě satelitní stanice přitahovala. Nikdo sem nesměl chodit, nikdo ji nesměl používat. Antény na hoře jsou kouzelné houby, říkali si lidé, pokud je člověk okusí, dostane se do styku s jinou dimenzí, satelitní stanice představuje portál k cizím lidem a cizím místům.

Stanice je ovšem nejkrásnější při pohledu z dálky, zblízka totiž zničené střechy, zrezivělé ocelové stavby a drolící se beton nijak kouzelně nevypadají.

Tommy pospíchá k hlavní budově, snaží se otevřít dveře, zkřížily se, musí za ně vzít pořádně. Pak proběhne špinavou odpočívárnou, kde u stěn stojí zpuchřelé pohovky, příborník je otevřený, a pokračuje chodbou do řídicí místnosti. Polovinu prostoru tu zabírá prázdný půlkruhový stůl, na stěnách visí velké počítačové monitory. Tommy zkontroluje displej domácí mikroelektrárny, vidí, že ta běží, má tedy k dispozici elektřinu. Nezdržuje se rozsvěcením, dvěma kroky je rázem u dalších dveří vedoucích do menší řídicí místnosti. Tam stojí rádiový přístroj. Jediné komunikační zařízení, které doposud funguje.

Tommy se přehrabuje ve starých sešitech na stole, najde návod od krátkovlnného rádia. Tu knížečku sem musela donést Ráchel.

Rádio má zjevně jednoduché ovládání. Je nabité, kontrolka svítí zeleně. Tommy horečnatě mačká knoflíky, nasadí si sluchátka.

„Tchao!“ zakřičí do mikrofonu, než vůbec stiskne příslušné tlačítko. „Tchao, prosím, otočte to! Musíte se vrátit.“

Ozývá se jen bílý šum, přesto Tommy vysílá dál. „Otočte to, musíte mi vrátit bratry. Hilmare? Henry? A Runu! Jsou to ještě děti. Nemůžete si je odvézt. Patří sem, nemůžete si je prostě jen tak odvézt!“

Má dojem, že cosi zaslechl. Svírá mikrofon, cítí, že se mu potí ruce, snaží se zklidnit hlas, působit dospěle. „Tchao, poslouchejte mě. Musíte loď otočit a okamžitě se vrátit.“

Nikdo mu však neodpovídá.

Přitahuje si židli, mikrofon na chvilku odkládá, aby se mohl pořádně usadit.

„Tchao. Děti jsou obyvateli Špicberk. Žijí tady. U mě.“

Neslyší v rádiu nic než šumění. A ví, že tam venku pokračuje loď stále vpřed, že míří do zcela jiného světa, že její trup se záhy setká s velkými mořskými vlnami.

Namotává si kabel na prostředníček jedné ruky, druhou přitom stále pevně drží mikrofon.

„Vraťte mi moji rodinu!“

Odpovědí je mu pouze ticho. Je sám. Jako lovec, jehož jméno nosí a který tu tráví v izolaci zimu. Ovšem rozdíl mezi ním a všemi lovci, kteří se tu vyskytovali před ním, spočívá v tom, že pro něj na jaře nikdo nepřipluje, nikdo nebude Tommyho Mignotta hledat, nikoho nebude zajímat, jak se mu daří.

Tommy mikrofon pustí, přitáhne si nohy k tělu, hlavu složí na kolena. Hlavou mu běží stovky vzpomínek na bratry. Nakonec se mu mysl zastaví u té úplně poslední. Bratři v posteli se zavřenýma očima – nakoukl k nim, chtěl je před odchodem do údolí Bjørndalen zkontrolovat. Panovala noc. Spali tvrdě. Henry na boku, pod přikrývkou stulený do klubíčka, vykukovaly mu jen vlasy.

Hilmar na zádech s rukama složenýma za hlavou, sebejistý i ve spánku. Tommy si ten obrázek hýčká: Hilmar, klidná spící tvář mladšího bratra.

Když tommymu poprvé položili Hilmara do náručí, dmul se pýchou tak, až se třásl. Co si jen pamatoval, toužil po bratříčkovi nebo sestřičce. Neznal žádné jiné jedináčky, proto se nedobrovolně vymykal, a jakmile se v osmi letech dozvěděl, že se mu konečně narodí sourozenec, rozplakal se. „To je největší událost v mém životě," prohlásil vážně a nevšiml si, že se táta s úsměvem otočil ani že babička, tátova máma, zpola ironicky, zpola hrdě zamumlala: „V které knížce tohle vyčetl?"

Tommy sledoval matčino těhotenství se značným zápalem. Těch devět měsíců mu připadalo nekonečných. Četl si o těhotenství v knihách a neustále si udržoval přehled o tom, jak se plod vyvíjí a roste. Fascinovaně si prohlížel obrázky života v děloze. Placenta, pupeční šňůra, to podivuhodné stvoření, které se čím dál víc podobá člověku a v břiše má čím dál méně místa. S vykulenýma očima hltal informace o porodu a o tom, co všechno se při něm může pokazit.

Hilmar byl malý a roztomilý a ve srovnání s jeho tvářičkou se Tommyho ruce se špínou za nehty jevily obrovské, odulé a škaredé. Tommy měl pocit, že mámě

i tátovi musí připadat odporný. Ve srovnání s touhle měkoučkou mimozemskou bytostí byl umolousaný, rozcuchaný a drsný. Začal si drhnout ruce a česat vlasy, ale ten pocit se ho držel až do chvíle, kdy si ho jednoho večera matka vzala na klín a dlouze ho beze slova objímala.

Navíc pomohlo, že Hilmar už po pouhých několika dnech začal dokazovat, že vůbec nepochází z jiné planety, nýbrž je veskrze pozemšťanem. Jeho pleny páchly po síře. Na přebalovacím pultu neřízeně čural kolem sebe. A to mrňavé tělíčko bylo schopné vřískat tak nahlas, až by se sesypala i hora Platåberget. Ovšem ani ryk, pleny nebo obava, že už ho rodiče nemají rádi, Tommyho náklonnost k bratrovi nevymazaly. Tommy totiž soudil, že i Hilmar si zasluhuje lásku, a okamžitě si k tomu prťousovi vytvořil pouto. Obdivoval jeho mrňavé prstíčky, takřka neznatelné řasy, jemňoučké chmýří na zátylku a téměř holou hlavičku s tou strašidelnou fontanelou, kterou bylo potřeba neustále chránit před nárazy. A všichni povídali, jak jsou si podobní. Brácho, říkával si Tommy v duchu často, jsi jako já. Nicméně vzájemná podoba mu lásku k bratrovi neusnadňovala, spíš ji proměňovala v obtížnou, špinavou, ambivalentní záležitost.

Jednou v zimě, když byl Hilmarovi asi rok, čekal Tommy v obývacím pokoji na mámu. Panovala polární noc a máma mu slíbila pohádku před spaním, četla mu každý večer, jakmile Hilmara uložila, protože v zimním období na to bylo dost času. Měli tuhle hodinu vyhrazenou sami pro sebe, na pohovce, nikdo je nerušil. Jenže ten večer máma nepřišla. Nejdřív si Tommy nedělal starosti. Četl si ohmataný časopis s kačerem Donaldem, opatrně otáčel stránky, aby je neponičil.

„Mami, kde jsi?“ zavolal.

Žádná odpověď.

„Mami!“

Nakonec se z pohovky zvedl a došel do chodby.

Dveře Hilmarova pokoje byly pootevřené a zevnitř vycházela slabá záře noční lampičky.

Tommy nahlédl do místnosti a tam je uviděl. Oba spali, přivinutí k sobě. Máma na boku, tvář obrácenou k Hilmarově hlavě, jako by se se synkem mazlila, dokud sama neusnula.

Rozrazil dveře a napochodoval dovnitř.

„Mami!“

Šťouchl do ní, zatahal ji ze všech sil. „MAMI!“

Máma se s trhnutím vzbudila. Posadila se, vytřeštila na něj oči, nejdřív zmateně, pak rozzuřeně.

„Tiše, Tommy!“ sykla mezi sevřenými rty.

Jenže už bylo pozdě, Hilmarovo měkké tělíčko se začalo kroutit, bratříček otevřel kulatá očka, která všichni včetně Tommyho považovali za rozkošná, a rozeřval se.

„Tommy!“ křikla máma, teď už nesyčela.

A Tommy si najednou uvědomil, jak je zoufalá, naštvaná a utahaná, jak se jí pod očima rýsují tmavé kruhy a že pleť má hrozně bledou, jako všichni ti, kteří po spoustu měsíců nevidí slunce.

Tommy věděl, že uspávání Hilmara jí dává zabrat. Věděl, že bratříček po nocích křičí. Věděl, že tma ho mate, a postřehl náznaky, že v poslední době se situace zhoršila, protože máma před spaním dokázala přečíst vždycky jen jednu kapitolu, a ne několik jako dřív.

Ten večer na čtení vůbec nedošlo, máma pochodovala po místnosti s Hilmarem v náručí a kolébala ho tak dlouho, až už bylo pozdě.

Zmetku, myslel si Tommy a současně si přál, aby takhle mohl bratříčka nosit sám, aby mu mohl tisknout nos k měkkým tvářičkám.

Zmetku, mazej pryč, ječel potom na něj, kdykoli se bratr zjevil u dveří jeho pokoje.

Po čase už křičet nemusel, Hilmar od nich prchal, jako by samotný pohled na ně v něm vyvolával děs.

Jakmile začal skládat jednoduché věty, k jeho prvním slovům patřilo spojení „mazej pryč“. Stál na prahu bratrova pokoje a nakukoval dovnitř, a přestože tam Tommy nebyl, zavrtěl hlavou a tiše si pro sebe řekl: Mazej pryč. A pak si šel po svém, zadeček v plence se mu přitom kolébal.

Hilmar miloval okurky, zato nenáviděl rajčata. Tommymu jednou vysvětlil, že nechutný mu připadá ten tekutý střed a semínka, fuj, kdyby celé rajče tvořila jenom dužina, klidně by ho jedl. Je to bobule, opáčil Tommy, cože, nechápal Hilmar, rajče není zelenina, je to ovoce. Babička, která nechtěla promrhat ani gram cenných potravin ze skleníku, mu zrníčka někdy odstranila, snědla je sama a dužinu nakrájela na kousky. To se mu pak Tommy posmíval. Když Hilmar trochu povyrostl, zkusil sníst rajče celé. Přivřel oči a spolkl ho co nejrychleji, přitom od bratra neodtrhl pohled. Vidí, co dělám? Vidí Tommy, jaký jsem šikula? Ano, Tommy to viděl, a přece neřekl nic.

Tommy později vyjádřil naději, že si Hilmar nebude nic pamatovat. Ačkoli z psychologických příruček, které si čítával v knihovně, pochopil, že špatné zážitky zanechávají v dětské mysli stejné stopy jako sesuv na svahu. Ve vzniklých rýhách po několik let nic neroste. Tommy však byl jenom jeho bratr. Když za ty špatné zážitky může jenom bratr, snad to nebude taková tragédie, ne?

Navíc byl Hilmar sám o sobě hrozně silný. Hodně mluvil o mámě a Tommy si dodnes myslí, že si v sobě uchoval její péči. Všechno po něm stékalo stejně jako

dešťové kapky po žlutém nepromokavém klobouku, který často nosíval. Když na něj Tommy výjimečně zakřičel, naklonil Hilmar hlavu a jen svého dospívajícího bratra pozoroval, jako by chápal, že v něm pracují hormony, a jako by si byl jistý, že ho to přejde.

„Je v pubertě," zaslechl Tommy jednou bratrova slova adresovaná babičce. „Vážně bude moc fajn, až ho to přejde."

Ve škole byl Hilmar rozvážný, upovídaný a veselý. Je oblíbený, pomyslel si Tommy a bodl ho osten závisti. Vzápětí se zastyděl, protože Hilmar byl nejen oblíbený, nýbrž také na všechny hodný.

Hilmarův smích, Tommy ho pořád slyší, bratr se vždycky smál dlouho a klokotavě. Tommymu se vybavuje jeden deštivý den. Hilmar v tom svém nepromokavém klobouku cestou do školy zastavil, protože Tommy mu vykládal vtip. Jeho pointu Tommy sám dávno zapomněl, nicméně pamatuje si bratrův smích a to, jak se u nich kolemjdoucí zastavovali a smáli se spolu s ním. Ten smích se zpod Hilmarova žlutého klobouku šířil jako sluneční paprsky.

Ozvěna toho smíchu v Tommym teď buší.

Tommy zdvihá hlavu. Neví, jak dlouho už u rádia sedí, ale má dojem, že tma zhoustla. Vybíhá ven, hledí k obzoru. Od moře se sem táhne mlha, loď je pryč.

Vrací se, znovu si sedá. Opět bere do ruky mikrofon, mačká knoflík, snaží se klidně dýchat.

„*May day, may day*," opakuje. „Slyšíte mě někdo?"

Kdesi četl, že žádná loď neodmítne odpovědět na nouzové volání, všechna plavidla mají povinnost se ozvat. Tak tomu aspoň bývalo za starých časů. Ví, že Tchaoina loď plující ve zdejších vodách je jediným plavidlem v okolí za posledních padesát let.

„*May day, may day, may day*. Jmenuju se Tommy Mignotte a zůstal jsem sám na Špicberkách. Moje pozice je…," vstává a čte souřadnice napsané na zdi zpola vybledlými písmeny, „… sedmdesát osm stupňů severní šířky, patnáct stupňů východní délky. *May day, may day, may day*."

Opakuje stejná slova stále dokola.

May day, may day, may day.

Tommy Mignotte.

Sám na Špicberkách.

Konečně uslyší zachrastění.

Sedmdesát osm stupňů severní šířky, patnáct stupňů východní délky.

A po něm cvaknutí.

May day, may day, may day.

„Tommy! Slyšíme tě."

Tommy se ztěžka opře o pult, udělá se mu mdlo, pak se na židli sesune, tělem se mu přitom rozlévá úleva.

Hledá slova. „Tchao, slyšíte mě, jste tam…?"

„Slyšíme tě dobře," odpovídá Tchao přátelsky, jako obvykle. Vždycky se chová přátelsky, i teď, co mu odvezla bratry. „Slyšíme tě jasně a zřetelně. Doufám, že ses nesnažil navázat s námi kontakt dlouho? Zrovna jsme rádio zapnuli."

Tommy se narovná, ovládne hlas. „Když jsem uviděl loď, byl jsem zrovna v Bjørndalen," spustí. „Nevěřil bych, že prostě jen tak odplujete. Tchao, musíte se vrátit. Okamžitě. Henry, Hilmar a Runa patří sem na Špicberky, nemůžete si je odvézt."

„Je tam s tebou Ráchel, Tommy? Mohla bych s ní mluvit?"

Tommymu se rozbuší srdce. „Tchao, povězte kapitánce, ať loď okamžitě otočí!"

Na chvíli se rozhostí ticho.

Tommy svírá mikrofon v ruce a naklání se k reproduktoru rádia, jako by snad takhle dokázal zaslechnout část rozhovoru probíhajícího na opačném konci.

Pak se Tchao zase ozve. „Tommy, poslouchej mě. S kapitánkou jsem mluvila. Mej-ling sedí vedle mě. A říká, že to nejde. Je mi to moc líto. Na návrat je pozdě."

„Cože!"

„Dny jsou chladné a noci ještě víc. A ačkoli pól byl celé léto bez ledu, hrozí, že teď zamrzne. Obáváme se mořského ledu, plovoucích ker, Tommy. Naše loď neodolá tvrdým nárazům."

„Takhle brzo se přece plovoucí kry neobjevujou? A vy míříte na jih, ne? Na návrat máte dost času."

Na druhém konci slyší tichou vzrušenou debatu, nicméně slova rozlišit nedokáže. Nakonec se Tchao opět vrátí k mikrofonu.

„Tommy, poslyš, je nám líto. Náš odjezd se i tak zpozdil o řadu dní, jak sám víš, protože jsme čekali na tebe s Ráchel. A Mej-ling nedělá starosti jenom Barentsovo moře, obává se celého přejezdu přes bývalé Rusko a Kazachstán, cesta sem nám trvala skoro měsíc, horské úseky jsou náročné. Musíme se dostat domů, než v horách vypuknou bouře."

„Ale co Henry a…"

„Henry, Hilmar a Runa se mají na palubě dobře. Budeme se o ně pečlivě starat."

Tommy mezitím vstal, nejradši by roztrhl kabel vejpůl, mrštil rádiem na podlahu, opanuje se však.

„Co teď děti dělají, jak se jim daří?"

„Už leží v posteli. Spí. Můžu je probudit, pokud bys je chtěl slyšet. Ale Henry usínal dlouho. Potřebuje mít večer klid."

V hlase jí zní jakési srozumění, jako by snad jeho bratra znala skrz naskrz.

„Takhle o Henrym nemluvte.“

„Jak to myslíš?“

„O mých bratrech nic nevíte.“

„Tommy…“

„Co jste vlastně zač, že jste si sem prostě připlula a odvezla si tři děti!“

„Co jsem zač? Co jsme zač?“ Tchao odpovídá tišeji, podrážděně. „To vy jste nás zavolali. Slíbili jste nám úložiště semen. Objeli jsme kvůli vám půl zeměkoule. A pak jste ty a Ráchel utekli. Zdrhli jste.“

„Nezdrhli jsme, tak to nebylo.“

„Zůstaly mi na krku tři děti. A semena nikde. Uplynuly čtyři dny, čím dál víc se ochlazovalo. Co jsem měla dělat?“

„Nezdrhli jsme,“ opakuje Tommy.

„Tak kde jste celou dobu byli, co se stalo?“ ptá se Tchao nyní vlídněji, rádoby starostlivě.

Tommy mlčí. Ta ženská beztak nic nechápe.

„Byli jste celou dobu na Svalsatu? Hledali jsme vás tam.“

„Ne. Pohyboval jsem se všude možně. Nejvíc v Bjørndalen. Babička tam má starou chatu.“

„Ty a Ráchel taky?“

„Jo. Jo, já i Ráchel. Ráchel je v Bjørndalen pořád.“

„Ale proč jste utekli?“

„Neutekli jsme.“

Tohle neplánoval, netuší, co má říct, pátrá v hlavě po vhodné výmluvě. A nakonec ji snad i nachází.

„Hledali jsme semena.“

„Vážně?“ podiví se Tchao.

Tommy by jí rád viděl do tváře, neví, jestli se v té stručné reakci skrývá zájem nebo nedůvěra.

„Tommy,“ oslovuje ho Tchao tiše. „Protože ses o tom zatím nezmínil, předpokládám, že jste je nenašli?“

Není zapotřebí nic víc? Pokud jí řekne, co chce slyšet, otočí pak loď? A vrátí se mu Henry s Hilmarem?

Tommy si znovu sedá, tělo mu na židli těžkne. „Vrátíte se? Jestli… jestli jsme semena našli? Nebo aspoň stopy po nich?“

Na druhém konci se rozhostí ticho. Tchao si téměř neslyšně odkašle. „Vážně o semenech něco víš?“

Tommy si pokládá volnou ruku na hlavu, tlačí prsty do lebky tak tvrdě, až ho to bolí.

„Tommy, jsou semena v pořádku? Víš, kde se nacházejí?“

Jsem nit, myslí si Tommy, nit, která všechno drží pohromadě.

Stačí se jen vzchopit, jako vždycky.

Narovná se.

„Ne,“ odpoví rázně. „To jsem jenom tak plácnul. Nenašli jsme žádný stopy. Semena jsou nejspíš dávno zničený.“

Tchao frustrovaně vzdychne, nedokáže odhadnout, jak si s Tommym stojí.

Pánem situace je on, a pokud se mu vrátí bratři, můžou všichni čtyři zase žít v Longyearbyen jako dřív. Nikoho jiného nepotřebují.

Tchao na něj ale dál mluví tím vemlouvavým, vřelým hlasem. Vykládá mu, že společně najdou řešení, že jemu i Ráchel pomůžou, že najdou nějaký způsob, jak jim pomoct.

Ne. Do hajzlu s ní. Tommy drží mikrofon až u úst, mluví tiše, přesto zřetelně. „Nepotřebujeme pomoc. Máte pravdu, je pozdě. Musím jít. Potřebuju se vrátit do Longyearbyen, než padne úplně tma.“

„Ale chlapče můj, kdy se zase ozveš?“

„Nejsem váš chlapec.“

„Co kdybys mi zavolal i zítra?“ navrhuje Tchao. „Zítra… v pět?“

„Uvidíme.“

„Tommy, budu tady. Budu na tebe zítra čekat.“

tchao

Rozhostí se ticho. Tommy se už neozývá. Tchao odkládá mikrofon na místo, otáčí se k Mej-ling, která neklidně přecházela po kajutě a hovoru naslouchala.

Před kormidelnou čeká první důstojník.

„Hotovo?“

Mej-ling odpovídá pokývnutím.

„Můžete přepnout na manuální režim.“

První důstojník vchází a Tchao okénkem vidí, jak vypíná autopilota a přebírá řízení lodi.

Mej-ling se v chladu otřese a věnuje Tchao odevzdaný pohled.

„Myslíš, že o semenech říkal pravdu?“

„Nevím.“

„Je ti jasné, že z něj mluví čiré zoufalství, protože na ostrově osaměli? Nemůžeme se vrátit, bez ohledu na to, co povídal.“

„Já ale věřím tomu, že se vytratili proto, že šli semena hledat. Proč by jinak opouštěli svoje sourozence?“

„Tommy lže,“ nesouhlasí Mej-ling. „Lhal celou dobu, stejně jako Ráchel. Semena nikdy ani neviděla, přesto nám je slíbila. Přitom netušila, jestli vůbec existují.“

„Zapomínáš, kolik toho prožili.“

„Ne. Právě to mám na mysli, zažili příliš brzy spoustu bolesti. A oba jsou stejně zmatení.“

Mej-ling chvíli hledí do prázdna. Pak ztěžka vzdychne. „Že jsme se do toho vůbec pouštěli,“ zamáchá pažemi. „Tahle expedice byla bláhový nápad. Živený zoufalstvím. A teď se z té velké výpravy vracíme domů a vezeme s sebou akorát tři sirotky.“

Tchao ví, že Mej-ling má pravdu. Uvnitř se však třese nejistotou, nechce se jí věřit, že to skončí takhle. A nechápe, proč Tommy a Ráchel utekli. V Tommym se od začátku pořádně nevyznala, ale domnívala se, že aspoň Ráchel je upřímná.

Současně z Ráchel vyzařovala jakási beznaděj. Dívka připomínala Tchao mládež bez vyhlídek, která ji jednou přepadla v Pekingu, tihle výrostci ztratili všechno a byli ochotní udělat pro vlastní přežití cokoli, dokonce i něco naprosto nelidského. Tchao neví, jestli jsou dneska ještě naživu. Ovšem pokud ano, úložiště semen by pro ně znamenalo záchranu – a nejen pro ně, nýbrž i pro všechny jejich bratry a sestry: žlutá pšeničná pole s klasy komíhajícími se ve větru, obilí, kukuřice, rýže, sója.

Špicberky jsou na obzoru vidět už jen jako slabý obrys ztrácející se v mracích. Jinak ale svítí slunce.

Ze dveří vystrčí hlavu kuchař a volá na Mej-ling. Kapitánka mizí v podpalubí, Tchao se zatím sama vydává k zábradlí. Nastavuje tvář té žhavé kouli na obloze, která září, avšak teplo nevydává.

Když se předtím ke Špicberkám blížili, také nad mořem svítilo slunce. Od té doby uplynulo pouhých jedenáct dní, přesto Tchao připadá, jako by to bylo dávno.

První známku blížící se pevniny představoval pták, bíle se třepotal na modrém nebi, racek, jakého nikdy

neviděla. Stála společně s kapitánkou u zábradlí. Mej-ling zvedla beze slova prst a namířila ho na něco na obloze. Tchao se za prstem podívala, objevila racka a pohled z něj už nespustila. Mej-ling, která obvykle bez přestání nahlas mluvila, pro jednou mlčela.

Nad Špicberkami se válely husté mraky. Loď vplouvala do běloby. Pták zmizel kdesi v dáli, jako by ho někdo vygumoval. A v té husté mlze se začaly zjevovat hory. Tchao si nejdřív myslela, že ty vysoké skály jsou jen další mraky, ale pak si uvědomila, že takové tvary může mít pouze pevnina.

Od chvíle, kdy v téměř opuštěném archangelském přístavu pořídili vodu a jídlo, přestala Tchao dny na lodi počítat. Půlnoční slunce ji mátlo, čas ubíhal poskokem a přískokem, ale občas před starodávnými nástěnnými hodinami v důstojnické jídelně dumala, jestli je ráno, nebo večer.

Spala, když byla unavená, jedla, když měla hlad, pokoušela se číst, knihovní fond na lodi byl slušný, přesto často jen hleděla do prázdna a čekala. Snažila se nevnímat, jak moc doufá v úspěch téhle plavby, jak moc se chce zbavit těžkého břemene v podobě očekávání, které na výpravu uvalila Chiara Li, šéfka Komitétu, a všichni obyvatelé u nich doma.

S'-čchuan opustili jednoho krásného letního dne, děti mávaly vlajkami a podávaly jim květiny. Chiara Li stiskla Tchao ruku a uvázala jí na krk nový, rudý šátek. Symbol mimořádného nasazení. „Zasloužíš si ho," pronesla k Tchao tiše, pak věnovala všem shromážděným zářivý úsměv a zamávala jim.

Díky moři si Tchao dokázala ta očekávání nepřipouštět. Život na vodě byl jedno velké nic. Moře a obloha, všechno se pohybovalo, mraky nahoře, voda pod kýlem, loď neustále klouzala vpřed, probíjela se vlnami

a nechávala se vláčet větrem. Stabilní byl jedině horizont, pouze na něm se dalo ulpívat pohledem.

Teď však na obzoru vystoupily hory a pro oči představovaly vysvobození. Tchao ze všeho nejdřív pocítila díky té změně úlevu, že se zbaví monotónnosti. Posléze se loď přiblížila a brutalita zdejší krajiny Tchao vyděsila. Špicberky tvořila kamenná stěna. Zatímco loď na moři měnila velikost – ve vzdouvajících se vlnách byla malá, na klidné hladině velká a těžká –, teď se ve srovnání s horami smrskla. Jako by se odhalily skutečné rozměry plavidla. Najednou nebylo větší než lodička, se kterou si kdysi hrával Wej-wen ve vaničce.

Tchao zaklonila hlavu, zadívala se k vrcholkům hor, musely se nacházet ve výšce nejméně tisíc metrů.

Loď se neslyšně sunula vpřed a mezi skalnatými masivy se zjevil široký fjord. Tchao se otočila ke kormidelně, zahlédla, jak se kormidelník naklání k pravoboku, a vzápětí se jeho pohyb přenesl na kormidlo, které změnilo kurz lodi o mnoho stupňů.

Během plavby fjordem nárazy vln odeznívaly. Slabě foukalo a hladina se ve větru čeřila, ale jak pluli vpřed, drobné ostré vlnky se postupně uklidňovaly.

Cesta k pobřeží trvala několik hodin a Tchao celou dobu seděla na palubě. Nedokázala odtrhnout oči od krajiny, v níž se vynořovalo čím dál víc detailů. Ukázalo se, že to, co původně považovala za pouhé kamení, je porostlé slabou vrstvou vegetace. Skalnaté svahy byly pokryté vlnícími se koberci v hnědých, šedivých a zelených odstínech.

Po levoboku minula loď měděnkově zelenou oblast, kde se to na příkrých úbočích hemžilo životem. Tady měli zjevně domov racci. Ptáci se vznášeli a přistávali podle systému, jemuž rozuměli jen oni sami, pouštěli se nad moře, potápěli se pro ryby, opět vzlétali s plnými

zobáky. Tam nahoře, na ptačí hoře, se jistě nacházely tisíce hnízd, v nichž se mrňavé zobáčky instinktivně natahovaly k obloze, protože tahle ochmýřená tělíčka se naučila dva jediné pohyby, a to zaklonit hlavu a otevřít zobák.

Vzápětí propluli kolem a vegetace získala méně křiklavý odstín zelené. Půda zde nebyla tolik úživná jako pod ptačí horou, avšak podél moře přece jen rostly pásy nízkých keřů a travin.

Ještě jednou se loď stočila na pravobok a nyní se před nimi otevřel Adventfjord. Tchao se do mapy dívala naposledy včera, snažila se vytvořit si představu o místě, k němuž mířili, ovšem na tohle ji nedokázalo připravit nic. Znovu vstala a stoupla si k zábradlí.

Mej-ling se vrátila, po námořnicku se rozkročila, ačkoli hladina byla klidná, stávala takhle vždycky, nohy pevně zapřené daleko od sebe.

„Malá a skromná," pronesla, zatímco si krajinu prohlížela dalekohledem, jejž měla připevněný na šňůrce kolem krku. „Vlastně celkem neduživá."

Tchao se usmála.

„Zato děsivá," otřásla se Mej-ling. „Nikde jediný strom. Tady se člověk neschová."

Nyní rozpoznali řadu stop po osídlení. Chatky podél fjordu, většina z nich zcela zničená větrem a deštěm. Zhroucená řídicí věž letiště, zbytky asfaltu na místě, které kdysi bylo ranvejí.

Najednou se Mej-ling překvapeně zasmála.

Podala dalekohled Tchao. Šňůrka byla tak krátká, že obě ženy musely dát hlavy k sobě.

„Vidíš?"

„Kde? Nevidím nic."

Ale pak se ve svahu za letištěm vynořila podivná betonová stavba.

„Vidím!“

Úzký šedý hřbet. Ostré hrany. V průčelí nade dveřmi se zableskla zničená dekorace.

Tchao si předem důkladně prohlédla staré fotografie úložiště: jeho fasáda kdysi zářila, jak střechu, tak průčelí zdobilo umělecké dílo ze skla a světel. Z budovy byly vlastně vidět jenom dveře. Za nimi vedl do hory dlouhý tunel a tam se skrývala tři skladiště. Dlouhé řady polic, všechny zaplněné bednami. V bednách v papírových sáčcích ležela suchá semena pečlivě sesbíraná z celé planety, každá země měla vlastní bednu, vlastní dědictví. Semena rostlin, které zmizely ze světa, které dávno vzaly zasvé v antropocénu, globálním věku člověka.

V Tchaoině světě existovali už jen genově modifikovaní generalisté. Ovšem v úložišti se skrývaly původní druhy. Prostřednictvím těchto semen by se dal vrátit čas, bylo by možné vytvořit zemědělskou rozmanitost, jakou kdysi lidstvo disponovalo, najít specializované jedlé plodiny vhodné do všech podmínek, takové, jakým se bude dobře dařit v teple, v suchu, v mrazu, ve vlhku, takové, jaké se popasují se změněným světem. Tahle rozmanitost by je zachránila, díky ní by bylo možné nakrmit všechny hladovějící.

„No ne, pořád stojí,“ podotkla Mej-ling. „Kdo by si to jenom pomyslel.“

„Ty rozhodně ne,“ opáčila Tchao a úlevou se rozesmála.

Nikoho nenapadlo, že by semena mohla stále existovat. Lidé celé ty roky, které uplynuly od Kolapsu, bojovali o přežití. Nikdo neměl čas se úložištěm zabývat, možná si nikdo nemyslel, že by to stálo za námahu, protože Špicberky byly od světa spoustu let izolované. Na semena se zapomnělo nebo je lidstvo odepsalo. Dokud se neozvaly ty děti.

„Mělas pravdu,“ pokývala Mej-ling. „Najdeme děti a odvezeme si semena z úložiště. Dávám nám na to dva dny, pak se obrátíme k jihu, abychom se sakra zase dostali v pořádku domů, než nás zastihne zima.“

TOMMY

Tommy kráčí do města, míjí staré skladištní budovy, které si podmanili racci – ti sedí ve všech oknech, fasáda je špinavá od jejich výkalů, létají tam a zpátky a nosí mláďatům potravu. Na krajinu se pomalu snáší nezvyklý podzimní soumrak. Tma Tommyho každý rok zaskočí.

Nic nenese, vrací se se stejně prázdnýma rukama, jako když odsud před čtyřmi dny uprostřed noci prchal.

Také město, které ho vítá, je prázdné.

Tommy si vždycky představoval, že Longyearbyen špicberské krajině vzdoruje, že domy přitahují pohled, že lidská činnost tvoří protiváhu k nehybnosti kamenité přírody. Budovy nesou stopy bitev, v nichž neustále bojují proti přírodním silám. Prkna jsou došeda ohlazená větrem a deštěm, některé domy se sesuly, protože stály na nestabilní půdě, která pod nimi povolila. Mezi nimi se vinou staré ulice, všechny jsou však porostlé zelenou trávou. Mezi rozpadlými budovami, jež příroda dávno uchvátila, stojí udržované domy. Poškození a opotřebení jsou záplatovaná různými materiály,

stavebními deskami a naplaveným dřívím. A všude jsou patrné lidské stopy. Opuštěné pěstební truhlíky, ryby sušící se pod střechou, jízdní kolo a boby. Někde lze okny zahlédnout záclony, obrazy na stěnách, dekorační předměty či knihy.

Teď jsou ale tyhle stopy pouhými relikviemi. Do města jednou provždy pronikla prázdnota, obydlí jsou pouhými skořápkami, opuštěnými ulitami na obří pláži, které záhy odplaví moře. Tommy jednotlivé ulity míjí a spolu s tím se ze skořápek jako neviditelný kouř vine prázdnota a proniká mu pod kůži, vyplňuje mu krevní řečiště.

Nepřemýšlej, prostě jdi, ať už jsi doma.

Když otevře dveře, uvědomí si, jak velký má hlad. Pod stropem ve spíži stále visí sušené maso a v košíku najde zapomenutou mrkev.

Jí vestoje, křupání mrkve mezi zuby mu připadá ohlušující. Sousta polyká ztěžka. Jako by mu chtěla uváznout v krku, udusit ho. Heimlichův chvat, napadne ho. Jenže pokud se mu teď v krku něco vzpříčí, nikdo ho zezadu nepopadne a nepokusí se mu dýchací cesty uvolnit.

Jakmile dojí, otevře dveře do koupelny. Při pohledu do zrcadla sebou trhne – obličej má špinavý od hlíny a zaschlého jílu. Sklopí pohled k rukám, ty jsou stejně zablácené a poseté škrábanci a rankami. Vysvlékne se, oblečení nechá ležet na hromadě na podlaze, nemá však sílu se umýt, jen se napije vody, dojde do svého pokoje, svalí se na postel, přetáhne přes sebe přikrývku a zavře oči.

Spánek představuje důl, do něhož se propadá, sem neproniká ani proužek světla, je tu přítomná jedině věčná tma a ticho hor.

*

Probudí ho neznámý hlas. Mluví k němu, hlasitě, chraplavě a temně. Tommy si sedá, chvíli si myslí, že v místnosti někdo je, ale vzápětí pochopí, že je sám a že slyšel jen sebe. Co říkal, si ovšem nepamatuje.

Panuje tu hrobové ticho. Tommy se snaží broukat si několik veršů z písně *Bratře Kubo*, zpívával ji Henrymu. Z hlasivek však vymáčkne jen příliš tenoučké tóny, které nedokážou místnost zaplnit. Zakroutí hlavou, o co se tady snažíš, vzchop se, pak jde opět do koupelny, napustí si do umyvadla vodu, vymáchá v ní žínku, rozhodnými pohyby si otírá obličej a tělo, zavírá oči, přeje si, aby tu žínku držel v rukou někdo jiný, aby se ho někdo dotýkal. Seber se. Donutí se oči otevřít, žínku hodí do umyvadla, ať nasákne vodu, nato ji vyždímá a nechá ji dál dělat, co je potřeba. Je to jenom žínka, já ji vedu, je to jenom žínka.

Kdysi ho umývala máma. Žínku namáčela do vody tak horké, až se z ní kouřilo, Tommy nechápal, jak do ní vůbec dokáže ponořit prsty, ale než mu otřela obličej, vždycky žínkou zamáchala ve vzduchu, aby byla jen příjemně teplá.

Žínky si pletla sama, každý večer sedávala na svém oblíbeném konci pohovky a rychle kmitala prsty, klubíčko u nohou se jí přitom neustále zmenšovalo a kus pleteniny v jejím klíně rostl.

Máma s jehlicemi v rukou, bílý králíček. Její ruce pracují rychle a hbitě, potřebuje práci dokončit, protože už má velikánské břicho a děťátko se zanedlouho narodí. Když k ní ale přistoupí Tommy, pletení přece jenom odloží.

„Pojď sem," vyzve ho. „Pojď ke mně na klín."

„Není tam místo," namítá Tommy.

„Kdepak, pro Tomíka je tam místo vždycky."

Lhala. Protože místo na jejím klíně zmizelo spolu s ní.

Od její smrti se mu neustále stýskalo, od té doby věděl, co je stesk. Stesk ale není nebezpečný, říká si, stesk je jenom pocit, pouhé myšlenky, elektrické signály v mozku.

Nebo zpívající delfín, vibrující tóny nesoucí se pod vodou na vzdálenost několika desítek kilometrů a pronikající vším.

Ne. Zapomeň na delfína. Tommy znovu žínku vyždímá, pověsí ji na háček, najde si čisté oblečení, přetáhne si přes hlavu vlněné triko a svetr, obleče si vlněné podvlékačky a kalhoty a jde do pokoje svých bratrů.

Jejich oblečení je pryč. Stejně tak knihy, Henryho dřevění koníci a Hilmarovo popraskané lego. Odhrne přikrývky. V nohách Hilmarovy postele najde zapomenutou vlněnou ponožku. Nic víc.

Balili si s takovým nadšením. Ráchel začala už toho odpoledne, kdy se dozvěděli, že sem cizinci míří. Vyskládala si oblečení na postel, zkoumavě si ho prohlížela, jeden kousek po druhém zdvihala, jako by ho vážila, jako by posuzovala, jestli je do nové země dostatečně vhodný.

Henry si do tátova starého batohu nacpal hračky. Pobral leccos i v sousedních domech, na rozdíl od Ráchel postupoval zcela nekriticky. Většina toho, co našel, byl sto let starý plast, jen několik málo dřevěných hraček se dochovalo v celku.

„Víš jistě, že tohle všechno s sebou potřebuješ?“ zeptal se ho Tommy ve chvíli, kdy Henry do batohu strkal další rozbité autíčko.

„Co kdyby tam, kam pojedeme, žádné hračky neměli?“ opáčil Henry vážně. „Mohly by mi pak dojít.“

„Myslím, že to hned tak nenastane,“ podotkl Tommy.

„To nemůžeš nikdy vědět," nedal se Henry. „Ty si nebalíš?"

„Žádný spěch," odpověděl Tommy.

„Určitě ne?"

Bratříček k němu vzhlédl a mezi obočím mu naskočila ustaraná vráska.

Tommy v jeho tvářičce vidí každičkou podrobnost.

Henry.

Delfín zpívá, nepozorovatelně dole v hlubině, klouže vpřed, vrhá na mořské dno tmavý stín a vyluzuje tóny s takovou silou, že je nelze ignorovat. Tommy si sedá na pelest, rád by spal, je však příliš probuzený, příliš při smyslech. Je to jenom stesk, opakuje si, a na stesk jsem zvyklý.

Když byla ještě máma naživu, vyplňovaly rodinný život samé nepodstatnosti, jako tancování v obýváku, hosté u jídelního stolu, tátovy prsty rychle se probírající strunami kytary nebo lechtající Tommyho na břiše.

Táta David se tehdy choval bezstarostně, dovolil si leccos. Tvořivosti dával průchod v kuchyni. Často si stavěl vzdušné zámky, spřádal velkolepé plány. Celé hodiny dokázal frustrovaně rachotit hrnci, ale když pak jídlo konečně stálo na stole, zářil hrdostí.

Život trávili výlety, výpravami pořádanými výhradně pro zábavu. Třeba za říjnových nocí, kdy už byla zima a tma, se vydávali v loďce na vodu, jen aby mohli pozorovat měsíc zrcadlící se na hladině nebo bioluminiscenci kolem vesel. Putovali pěšky k ledovcům nebo také pod led, aby si prohlédli jeskyně, které tam uvnitř vyhloubily řeky. Za svitu čerstvého březnového slunce, kdy ještě ležela spousta sněhu, vyráželi na běžky, klouzali klidně krajinou a uvědomovali si, jak jim nezvyklé paprsky probouzejí těla ze zimního spánku.

Jejich život zaplňovala máma. Tommy si vybavuje, jak ho k sobě přivíjela pod polární září. Těch zelených vln na obloze se bál. Tolik svítí, říkával mámě, jak můžou být tak tiché, když tolik svítí.

Kdysi se lidé polární záře, *aurora borealis*, obávali, domnívali se, že tak září duše mrtvých, a proto o ní nemluvili. Povídalo se, že jestliže člověk během polární záře zazpívá, záře ho uvidí, natáhne se po něm, obejme ho svýma zářivýma rukama a odtáhne si ho na nebesa. Nepískej, šeptal Tommy, musíme být úplně potichu. To musíme, šeptala mu máma v odpověď, a ty nezapomeň, že na tebe vždycky dávám pozor.

Některé vzpomínky mu utkvěly mimořádně silně. Jak ho otec pozdě večer vzbudil. Tommy měl hlavu jako v mlze a cítil se tak unavený, jako bývá člověk unavený ve chvíli, kdy upadne do hlubokého spánku, ale táta mu opatrně čechral vlasy tak dlouho, až se Tommy probral.

„Chci ti něco ukázat," sdělil mu.

Předchozí týdny byly deštivé, mlhavé, ovšem v posledních dnech klesala teplota pod nulu, vyjasnilo se, svítilo slunce a zamrzly kaluže, mráz nakreslil do ledu jemné obrázky, které děti hned rozšlapaly, jakmile si jich všimly – jen proto, že je těšilo naslouchat křupání pod nohama.

Tommy se na posteli posadil.

„Chtěl jsem si jít lehnout," pokračoval táta. „Ale pak jsem si všiml, že venku začalo sněžit, a napadlo mě, že bys to rád viděl."

Tommy vstal, došel k oknu a odhrnul závěsy. Venku panovala naprostá tma, avšak v záři okna obývacího pokoje bylo vidět, že je půda bílá. Rodina žila v údolí Gruvedalen, v té části Longyearbyen, která byla nejlépe chráněna před sesuvy, ve staré řadovce s křivými

stěnami pohybujícími se do taktu s nestabilním podložím, na němž dům spočíval.

Teď ovšem byla půda zmrzlá a tichá.

Tommy se otočil k otci, ten se usmál.

„Napadá tě totéž co mě?“

„Nevím. Co napadá tebe?“

„Že bychom měli vyběhnout ven a vyzkoušet, jaký ten sníh je.“

„Jo, tak to mě napadlo taky,“ přitakal Tommy.

„Akorát hele, ty máš na sobě jenom pyžamo. Pojď.“

Táta vzal Tommyho do náručí. Na to, aby ho někdo nosil, byl Tommy vlastně moc velký, přesto ho táta donesl chodbou až k háčkům s oblečením na ven.

„Tady máš.“ Táta mu podal starou kombinézu, kterou nosil v opravdu mrazivém počasí. Byla zašívaná, ale čistá a teplá.

Oblékl mu ji, plandala na něm natolik, až se v ní Tommy skoro nedokázal hýbat. Uchechtl se.

„Pššt,“ napomenul ho táta vlídně a přitiskl si ukazovák na ústa. „Máma spí.“

Sám si natáhl lyžařské kalhoty a tenkou bundu, našel jim oběma palčáky a čepice a pak společně otevřeli opatrně dveře a vyšli ven.

Oči pozvolna přivykaly tmě. Tommy se zastavil, snažil se rozkoukat.

Po chvíli sestoupil po schodech na sníh, vydal se do obdélníku světla dopadajícího sem z obývacího pokoje. Spočinul pohledem na zemi, pozoroval v bílé nadílce svoje stopy. Krystalky byly lehké a suché, sníh skoro nic nevážil. S každým pohybem se do vzduchu vznesly drobné obláčky a smísily se s vločkami sypajícími se z oblohy.

„Neuděláme andělíčky?“ navrhl táta a postavil se doprostřed světelného obdélníku.

„Jo,“ zamumlal Tommy a plácl sebou nazad.

Táta si lehl vedle syna. Oba několikrát zamáchali pažemi i nohama, pak vstali.

Společně si prohlíželi otisky ve sněhu. Jeden malý a jeden velký.

„Jsou skoro dokonalí,“ podotkl Tommy.

„Jo,“ přitakal táta. „Vůbec jsme je nepošlapali.“

„Vypadají, jako by byli uvnitř v domě.“

„Jak to myslíš?“ nechápal táta.

„Koukni.“

Tommy mu ukázal, že každý andělíček se nachází ve vlastním světelném obdélníku.

„Jako by stáli uvnitř a koukali na nás.“

„Copak asi vidí?“

„Nejspíš tebe a mě.“

„Jo, to máš pravdu. Tebe a mě.“

Tenhle táta, takový, jaký byl oné noci, po mámině smrti zmizel.

Stalo se to při Henryho narození. Třetímu dítěti se nechtělo na svět, leželo v porodních cestách napříč, máma tlačila, Berit – porodní bába a současně lékařka, v niž všichni vkládali naděje – jí mačkala břicho. Protože ale vůbec nic nepomáhalo, pokusila se provést císařský řez.

Nikdo si pak nenašel čas probrat s ním, co se stalo, nicméně Tommy vyrozuměl, že tekla spousta krve a že žádný člověk takové krvácení nepřežije. Máma nebyla první žena na Špicberkách, jejíž život skončil takhle. Jak Tommy pochopil později, zrovna tohle představovalo pro místní správu velkou etickou výzvu. Špicberky potřebovaly víc lidí, jenže porod byl natolik riziková záležitost, že hrozilo, že při něm přijde o život matka nebo dítě. Pokud tedy nezemřou oba.

Na hřbitově je spousta dětských hrobů, na nichž se datum narození shoduje s datem úmrtí, náhrobky tu stojí nadmíru solidně, vypadají nevinně, jak tam tak střeží navršenou hlínu, v níž se skrývají urny s popelem. Na hřbitově leží i máma. Tommy k jejímu hrobu nikdy nechodí, vzpomínka na ni nemá s tím kamenem porostlým mechem nic společného. To, jaká byla, cítí v rukou, v těle, cítí její otisk na břiše, když ho k sobě kdysi přivíjela, cítí ji na tváři, kam ho líbala, v uších mu zní ozvěna jejího hlasu a v nose cítí závan její vůně. Vězí mu v srdci jako pocit bezpečí, bezpodmínečné lásky, sounáležitosti.

Přes padesát let fungovala v Longyearbyen skutečná nemocnice. S anesteziologickými pomůckami, antibiotiky, analgetiky, tlakoměry, ultrazvukem, kanylami, defibrilátorem. Při Henryho narození tvořily vybavení nože, vroucí voda využívaná ke sterilizaci a alkohol pro tlumení bolesti. Ručními zbraněmi, roztátým sněhem a nekvalitním alkoholem se však dala vyléčit jen málokterá nemoc. Rozhodně ne například otrava krve, sepse nebo zápal plic. Rakovina. Virové choroby.

Možná by máma umřela stejně. Nikdo za viníka neoznačoval Berit ani nedostatek vybavení. Ani Henryho, který se snažil vytlačit z mámina těla svoji měkkou hlavičku.

Henry, bráška Henry. Tommy sáhne k bratrově posteli a popadne jeho přikrývku. Přitiskne si ji k obličeji, snaží se z ní nasát Henryho vůni.

Henry během prvních měsíců vypadal jako stařec, jeho bezvlasá kulatá hlavička v babiččině náručí úplně svítila. Byl tak nějak pořád malý. Tommy na kuchyňských zárubních tužkou vyznačoval centimetry a připisoval k nim věk. Henry nikdy nedosahoval výšky svých dvou starších bratrů, bylo jasné, že je nepřeroste.